

'סימן קריאה' - מדריך מלווה לשימוש ביישום בתוכנת הגריד 3

הערה: המדריך נכתב על בסיס הנחת ייסוד כי לקורא אותו ידע מקצועי בתחום הוראת מודעות פונולוגית, קריאה וכתיבה ובשל כך לא מפורטים בו הסברים לגבי מונחים מקצועיים או הסיבה לבחירת המטלות.

ביישום 'סימן קריאה' מספר תחומי תרגול במודעות פונולוגית ובראשית קריאה וכתיבת אותיות.

מומלץ להתחיל בחלוקת מילים לצלילים, במקביל לעבודה על זיהוי אותיות וצלילים. בהמשך לעבור לעבודה על צליל פותח, חריזה וצליל סוגר.

שימו לב! ישנם תלמידים המתקשים יותר במציאת צליל פותח לעומת צליל סוגר ולהיפך. יש להתאים את סדר התרגול להעדפותיו של התלמיד מהקל אל הקשה.

התרגול במודעות פונולוגית לא דורש היכרות או זיהוי של אותיות. גם כאשר מופיעה אות בתרגול, התלמיד יכול ללחוץ ולהאזין לצליל ואינו נדרש לזהות את האות.

חלוקת מילים לצלילים:

המטרה: התלמיד יחלק מילים לצלילים על ידי לחיצה על הקטר והקרונות של הרכבת ברצף מימין לשמאל לפי מספר הצלילים המתאים למילה.

מבנה התרגול: תרגול החלוקה לצלילים בנוי לפי רמות של מורכבות פונולוגית. מומלץ לתרגל בכול פעם את הרמה המתאימה לרמתו של התלמיד, ולהתקדם לרמה הבאה לפי ההישגים שלו. כאשר התלמיד עובר לרמה גבוהה יותר, מומלץ לפתוח לו לחילופין מילים מרמות קודמות כדי שלא תהיה בחירה אוטומטית של מספר הקרונות לפי הרמה בה הוא נמצא.

המורה:

- פותח את המילה לתרגול
- מבקש מהתלמיד ללחוץ על תמונת המילה ולהשמיע אותה.

- המורה לא הוגה את המילה בעצמו כדי שהתלמיד לא יישען על הגית המורה. (מלבד הפעמים הראשונות של התרגול כשהתלמיד לומד את המטלה).
- מדריך את התלמיד להגות את המילה בפיו ולחלק אותה כפי יכולתו (לדוג' בהברות פתוחות)
- מדריך את התלמיד לחלק את המילה 'בלב'
- מבקש מהתלמיד ללחוץ על חלקי הרכבת מימין לשמאל לפי מספר הצלילים שחילק.
- שואל את התלמיד אם חילק נכון. במידה והתלמיד לחץ על יותר קרונות ממספר הצלילים, הקרון המיותר לא יגיב בצליל. במידה והתלמיד לחץ על פחות קרונות ממספר הצלילים, המורה יכול לחזור על הלחיצות של התלמיד ולבקש ממנו להאזין ולבקר את שלמות המילה.

לאחר שהתלמיד מכיר היטב את המטלה ושולט בה, ניתן להוסיף גם חשיפה לצליל הפותח של המילה. בכול תרגול, לאחר החלוקה של המילה, המורה שואל במה המילה מתחילה ומעודד את התלמיד ללחוץ על הקטר ולהאזין לצליל הפותח.

חריזה:

רמה א'

המטרה: התלמיד יבחר את המילה המתחרזת למילה בראש העמוד מבין שלוש המילים בתחתית העמוד.

המורה:

- חושף את התלמיד לעקרון החריזה על ידי פעולות של דקלומים, סיפורים מתחרזים ומשחקי מילים. לאחר שהתלמיד מכיר את עיקרון החריזה, ניתן לתרגל את המטלה ביישום:
- בוחר מילה לתרגול
- מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין למילה המופיעה בראש העמוד, ולאחר מכן ללחוץ ולהאזין לשלושת המילים בתחתית העמוד.
- מבקש מהתלמיד לבחור איזו מילה מבין שלוש המילים בתחתית העמוד מתחרזת עם המילה בראש העמוד.
- המורה לא הוגה את המילים בעצמו, כדי שהתלמיד לא יישען על ההגיה של המורה.
- המורה מעודד את התלמיד ללחוץ ולהאזין פעמים רבות למילים, לפי הצורך, עד לבחירה נכונה.

- בהמשך, המורה יכול לבקש מהתלמיד להגיד 'בלב' את המילים ולנסות לבחור חרוז בלי ללחוץ ולהאזין מראש למילים.

רמה ב'

המטרה: התלמיד יבחר זוגות של מילים מתחרזות. מילה אחת ממאגר המילים בצד ימין של המסך ומילה אחת מהמאגר בצד שמאל.

המורה:

- מעודד את התלמיד ללחוץ ולהאזין למילים המופיעות על המסך ולמצוא להן מילים מתחרזות.
- ניתן להסתיר (פקודת 'הסתר תא') חלק מהמילים במידה ולתלמיד קשה להתמודד עם מספר רב של מילים במקביל.
- המורה לא הוגה את המילים, אלא מעודד את התלמיד ללחוץ שוב ושוב ולהשמיע לעצמו את המילים לפי הצורך

צליל פותח

מבנה התרגול: התרגול כולל שלוש מטלות לזיהוי צליל פותח, הכוללות דרישות שונות מזיכרון העבודה: מציאת צליל פותח למילה, מציאת מילה לצליל פותח, והמטלה השלישית המהווה את הדרישה הגבוהה ביותר מזיכרון העבודה – מציאת שתי מילים בעלות צליל פותח זהה.

מומלץ מאוד להתחיל כול תרגול בחלוקה של מילת המטרה לצלילים, תוך הפקה קולית של התלמיד לפי יכולתו, ובקשה לזהות ולהגיד 'בלב' את הצליל הפותח.

צליל פותח למילה:

רמה א'

המטרה: התלמיד יבחר את ההברה הפותחת למילה מבין שתי הברות. לאחר מכן, יבחר את העיצור הפותח למילה במין שני עיצורים. מציאת הברה פותחת קלה יותר ממצאת עיצור פותח.

מבנה התרגול: המילים בתרגול מסודרות לפי רמת הקושי של מציאת צליל פותח, כך שבשורה הראשונה נמצאות המילים הקלות יותר, הפותחות בעיצור ממושך שקל יותר לזהות ומכילות שתי הברות המאפשרות לתלמיד להפריד ולהאזין לצליל הפותח. בשורה האחרונה

נמצאות המילים הקשות ביותר לזיהוי צליל פותח, הפותחות בעיצור פוצץ (קצר וקשה לזיהוי) ובמילים חד הברתיות, המחייבות האזנה ממוקדת.

המורה:

- בוחר את המילה לתרגול לפי רמתו של התלמיד
- מבקש ממנו ללחוץ ולהאזין למילת המטרה בתחתית המסך ולאחר מכן לשתי ההברות בראש המסך
- המורה אינו הוגה את המילים ואת הצלילים, מלבד בפעמים הראשונות כאשר התלמיד לומד את המטלה.
- מבקש מהתלמיד לבחור מה הוא הצליל הפותח של המילה ('במה מתחילה המילה?')
- במידה והתלמיד מצליח למצוא את ההברה הפותחת במילים השונות באותה רמה, המורה יכול לבקש מהתלמיד להאזין לעיצור המופיע בתא קטן מתחת כול הברה. המורה מסביר לתלמיד שזהו צליל 'קטן יותר' ומבקש ממנו מעתה להאזין ולבחור מבין שני העיצורים ולנסות שלא להישען על ההברות השלמות.

רמה ב'

המטרה: התלמיד יבחר את העיצור הפותח למילה מבין 4 עיצורים

מבנה התרגול: בדומה לרמה א', המילים מסודרות לפי סדר הקושי כך שמילים קלות יותר לזיהוי בשורה הראשונה, והמילים הקשות יותר בשורה התחתונה.

המורה:

- בוחר את המילה לתרגול לפי רמתו של התלמיד
- מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין למילת המטרה ול-4 העיצורים בראש המסך
- מבקש מהתלמיד לבחור את העיצור הפותח
- בשורה הראשונה של התרגול קיים תא רמז, עליו התלמיד יכול ללחוץ כדי להשמיע את מילת המטרה כאשר העיצור הפותח נהגה בצורה ממושכת המאפשרת לתלמיד יותר זמן האזנה וזיהוי של העיצור. המורה מבקש מהתלמיד ללחוץ על הרמז ולהיעזר בו לפי הצורך.

מציאת מילה לצליל פותח

המטרה: התלמיד יבחר את המילה המתחילה בצליל המטרה המופיע בראש המסך, מבין שלוש מילים בתחתית המסך.

מבנה התרגול: התרגול כולל שתי רמות קושי: מציאת מילה להברה פותחת, הקלה יותר לזיהוי ומציאת מילה לעיצור פותח (קצר יותר, קשה יותר לזיהוי).

המורה:

- בוחר את המילה לתרגול לפי רמתו של התלמיד
- מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין לצליל הפותח בראש המסך ולאחר מכן לשלוש המילים המופיעות בתחתית המסך
- מבקש מהתלמיד לבחור את המילה שמתחילה בצליל שבראש המסך
- המורה לא הוגה את המילים, אלא מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין שוב ושוב עד להצלחה במציאת המילה המתאימה

מציאת זוגות מילים עם צליל פותח זהה

מבנה התרגול: התרגול כולל שתי רמות קושי: מציאת זוג מילים הפותחות באותה הברה, ומציאת זוג מילים הפותחות באותו עיצור (קצר יותר ולכן קשה יותר לזיהוי, במיוחד כאשר התנועה בהברה שונה)

המטרה: התלמיד יבחר מילה הפותחת באותו צליל כמו מילת המטרה, מבין 3 מילים.

המורה:

- בוחר את המילה לתרגול לפי רמתו של התלמיד
- מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין למילה בראש המסך, להגות כפי יכולתו ולהגיד 'בלב' את הצליל הפותח.
- מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין לשלושת המילים בתחתית המסך ולבחור את המילה הפותחת בצליל זהה לצליל הפותח של המילה בראש המסך. ('איזו מילה מבין אלה מתחילה באותו הצליל?')
- כאשר התלמיד מצליח במטלה, ניתן לאתגר אותו ולבקש ממנו להגיד 'בלב' את כול המילים ולבחור מייד במילה בעלת אותו צליל פותח, בלי ללחוץ ולהאזין לשאר המילים.
- במידת הצורך, המורה מעודד את התלמיד ללחוץ שוב ושוב על המילים ולהאזין להם, בלי שהמורה הוגה את המילים בעצמו.

צליל סוגר

מבנה התרגול: כולל שתי מטלות – מציאת צליל סוגר למילה ומציאת מילה לצליל סוגר (לא מדובר בהכרח בשתי רמות שונות, אלא ב'תקיפת' המיומנות משני כיוונים).

מציאת צליל סוגר למילה

המטרה: התלמיד יבחר מבין שלושה צלילים, את הצליל האחרון של המילה שבתחתית המסך.

המטלה כוללת שתי רמות – שתי השורות הראשונות כוללות מילים שמסתיימות בעיצור ממושך הקל יותר לזיהוי ושתי השורות התחתונות כוללות מילים שמסתיימות בעיצור פוצץ הקשה יותר לזיהוי.

המורה:

- בוחר את המילה לתרגול לפי רמתו של התלמיד
- מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין למילה בתחתית המסך ואז לשלושת הצלילים המופיעים בראש המסך
- מבקש מהתלמיד לבחור את הצליל הסוגר של המילה ('באיזה צליל נגמרת המילה? מה אתה שומע בסוף המילה?')
- המורה לא הוגה את המילה והצלילים ומעודד את התלמיד ללחוץ ולהאזין שוב לפי הצורך

מציאת מילה לצליל סוגר

מבנה התרגיל: התרגיל כולל את העיצורים הממושכים בלבד, הקלים יותר לזיהוי בסוף מילה.

המטרה: התלמיד ימצא שלוש מילים המסתיימות בצליל המופיע בראש המסך

המורה:

- בוחר את הצליל לתרגול
- מבקש מהתלמיד ללחוץ ולהאזין לצליל ולמילים המופיעות במסך
- מבקש מהתלמיד למצוא את המילים המסתיימות בצליל
- המורה מעודד את התלמיד להגות את המילים או להגיד אותם 'בלב'
- במידה והתלמיד מתקשה, המורה יכול להגות מספר מילים תוך הארכה של הצליל הסוגר ולעודד את התלמיד להמשיך בחיפוש המילים ללא הרמיזה הזו.

זיהוי אותיות וניקוד

לוח אותיות

המטרה: התלמיד יזהה אותיות לפי צליל - התלמיד יצביע על האות הנכונה לפי צליל שמפיק המורה.

התרגול מלווה את שיעורי הוראת האותיות

המורה:

- פותח את לוח האותיות
- הוגה בכול פעם צליל של עיצור
- מבקש מהתלמיד להצביע על האות המייצגת את הצליל ששמע
- המורה יכול להסתיר מספר אותיות בפקודת 'הסתר תא', אך מומלץ שלא לעשות זאת אם אין צורך

מקלדת צלילים

המטרה: התלמיד יזהה את הצליל המתאים לאות שהמורה מראה לו. (המטלה מקבילה למטלת שליפה של צלילים לאותיות עבור ילדים מדברים)

המורה:

- מראה לתלמיד כרטיס של אות
- מבקש מהתלמיד לבחור את הצליל המתאים לאות על ידי לחיצה על האיור המייצג את הצליל (לדוגמא, המורה מראה לתלמיד כרטיס של האות ו' והתלמיד לוחץ על התמונה של המטוס ומשמיע את הצליל).

זיהוי ניקוד

המטרה: התלמיד ילחץ על סימן הניקוד המתאים לתנועה אותה הוגה המורה

המורה:

- פותח את לוח הניקוד
- הוגה בכול פעם צליל של ניקוד
- מבקש מהתלמיד להצביע על הניקוד המייצג את התנועה ששמע

מקלדת פונולוגית

המקלדת הפונולוגית משמשת לתרגול של כתיבה (איות) של אותיות, הברות ומילים לפי רמתו של התלמיד.

חשוב לדעת שהמקלדת זמינה לכל משתמשי הגרסה 3 גם מחוץ ליישום 'סימן קריאה' (צורפה ריישום רק לשם הנוחות).

יתרונות המקלדת הם:

- בחירת אות מחייבת את התלמיד לבחור את התנועה (הניקוד) המתלווה לאות וכך 'מחייבת' אותו לשים לב גם לעיצורים וגם לתנועות במילה
- בהקלדה של אות מושמע פידבק קולי של הצליל שנכתב כך שהתלמיד יכול לבקר באופן עצמאי את הכתיבה שלו, ללא צורך בפידבק הקולי של המורה.
- בחירת 'רווח' בסוף המילה מאפשרת השמעה של המילה כולה, כך שהתלמיד יכול לבקר את איות המילה שביצע באופן עצמאי ללא צורך בפידבק של המורה.

מומלץ להשתמש במקלדת הפונולוגית כליווי להוראת האותיות.

מומלץ מאוד להסתיר את האותיות במקלדת וכן את התנועות (הניקוד) ולחשוף בהדרגה רק את האותיות והניקוד שנלמד.

מומלץ לקחת כול אות או ניקוד שנלמד ולהפוך אותם מייד למילים בעלות משמעות בעזרת איות במקלדת הפונולוגית

כאשר התלמיד מגיע לרמה של כתיבת מילים בודדות ללא תיווך, מומלץ לעבור לשימוש במקלדות אחרות, נוחות יותר לכתיבה רציפה.